

uitgemaakt! — dat de Kerk tot nog toe aan ons is voorbijgegaan, als ware er binnen hare muren geen werk voor ons te vinden. Ik wil u dit niet verder uiteenzetten. Gij allen hebt de leemte gevoeld, gij allen hebt gewenscht dat gij en uwe dochters en zusters op het terrein van armverzorging en wijkarbeid meer officieel dan tot nu toe geschiedde, de u geschonken gaven zoudt kunnen productief maken. Hoe schoon zou het geweest zijn, dat, wanneer ooit de Regeering met een ontwerp als thans door ons behandeld, voor 't voetlicht zou komen, wij Christenen haar dan konden tegemoet treden met de fiere verzekering, dat door onze vrouwen en meisjes deze dienst aan volk en maatschappij, wat meer is, aan de zaak des Heeren, reeds vrijwillig werd verricht. Laat ons dus geen dwang afwachten, maar zij het ons streven een ieder in den kring waarin zij geplaatst is, ons leven ten dienste der gemeenschap te stellen. Onze tijd heeft daar in bijzondere mate behoefte aan. Indien elk Christen nu niet medearbeidt, en medestrijdt, dan staat hij of zij ook medeschuldig, als straks de goden van den tijd zich van onze erve zouden meester maken.

M. M. H.

ZUSTER BERTKE'S WERELD- VERZAKING.

Wonderlijk zijn ze, al die levensbeschrijvingen van vrome en heilige vrouwen uit eeuwen, lang vervlogen en uit tijden die van onze dagen zoo oneindig ver afstaan. Er is daarin veel, dat ons afstoot, er is zooveel troebelheid en zelfs hartstocht in het hevige zielsverlangen om één te zijn met Jezus, zooveel dat vals klinkt en ons aandoet als zondig begeeren, waar heiligheid werd gezocht. Maar toch kunnen we ze niet voorbij gaan, want er is zóóveel zielegrootheid en

godsvrucht en liefdeijver voor den Heer, die spreekt uit deze verhalen en geschriften, dat wij telkens weer tot deze vrouwen worden aangetrokken en ons klein gevoelen naast haar.

Daar is Mathilde van Maagdenburg, die leefde in Duitschland, heel in 't begin der middeleeuwen, een vrouw van hooge afkomst en groote gaven.

Haar leven wordt aangegrepen door de liefde tot Jezus.

Ze zag haar lichaam aan en hoe het zich gewapend had tegen haar arme ziel. Het eenige wapen om haar lichaam te overwinnen is voor haar het martelaarschap en de pijn van Jezus Christus. De liefdemacht, die haar tot hare verzaking beweegt, noemt ze Frau Minne. Nu klaagt zij: „Frau Minne, gij hebt mij gejaagd, gevangen, gebonden en zoo diep gewond, dat ik nimmer weer gezond word.”

En verder, waar zij regelrecht tot God spreekt: „Helaas, Gij teedere Vader, wat hebt Gij toch in mij gezien? Gij weet, dat ik een ellendig mensch ben; deze dingen behoort Gij den wijzen over te laten.”

Toen werd de Heer toornig. „Zeg, zijt gij de mijne niet?”

„Ja Heer, dat is hetgeen ik zou willen zijn.”

„Mag Ik dan niet met u doen, wat Ik wil?”

„Ja, allerdiërbaarste Heer, volgaarne, al zou ik daarbij te gronde gaan.”

Zelf geheel te gronde gaan wil ze om alleen te leven in Hem.

„Hij, uw leven, is gestorven uit liefde tot u; bemin Hem nu zoo innig dat ook gij voor Hem zoudt willen sterven. Dan brandt gij onuitbluschbaar als een levende vonk in het groote vuur van Zijne levende majesteit. —”

In de 16e eeuw leefde in Spanje Santa Teresa, die ook dikwijls wordt beschreven als een overspannen dweepster vol bovenaardsch-zinnelijke extase. Maar haar leven toont ons een wilskracht, een zelfverloochening, waardoor ook zij de wereld verzaakt, die voor haar, geboren uit een adellijk geslacht, vol kleurig genieten openlag.

Zij leeft 20 jaren in haar klooster als een heilige en nog is 't haar niet gelukt zich zelve

te verliezen. Dan breekt het nieuwe leven voor haar aan.

„Tot hiertoe”, zegt zij, „is het mijn leven geweest, dat ik geleefd heb, sedert is het 't leven, dat God in mij leefde. De Heer zij geloofd, dat Hij mij verlost heeft van mijzelve.”

Aan hare nonnen leert zij: „Uw verlangen zij, God te aanschouwen, uw vrees Hem te verliezen; uw smart Hem nog niet te genieten, uw vreugde, dat Hij u tot zich voeren kan.”

Voor Teresa is er niets hoogers, dan „het wandelen met Christus onzen Heer op wonderbare wijze”, en waar zij deze genietingen ontbeert, is haar de weg op aarde lang en moeilijk. Dan klaagt zij: „O, gij aan mijn geluk vijandig leven, naamt gij toch een einde, waar men het zoozeer verlangt.... Hoe lang is bij dit alles, Heer, mijne verbanning?”

Toch eindigt zij haar klacht in een lofzang aan haar Verlosser. „Hoop op God, ja, steeds wil ik Hem mijne zonden en Zijne barmhertigheden belijden en uit beide te zamen een met eeuwige zuchten aan mijn Verlosser gericht lofgezag vormen”.

Ik noemde slechts enkele namen, maar deze personen vertegenwoordigen een heele schaar van hen die door een machtig heimwee worden gekweld en op vaak wonderlijke wijze een vaderland zoeken. Tot dezen behoort ook zuster Bertke.

Zij is geen beroemde geweest in de Katholieke Kerk, zij schreef geen wijze, diep door-dachte werken, zij werd niet heilig verklaard, maar toch mag zij ook naast deze vrouwen genoemd, omdat een zelfde geest haar bezielde en eenzelfde liefdedrang haar drong.

't Is zoo weinig, wat de geschiedenis van haar geeft, enkele sobere regels.

„In het jaar onzes Heeren, 1514, op S.-Lebuisdag, na de geboorte van St. Jan den Dooper, is de godvruchtige maagd Bertha, Jakobsdochter, tusschen 7 en 8 uren, in het 80e jaar haars ouderdoms, vol van goede werken, uit deze wereld gescheiden, hebbende als zuster gelofte gedaan naar den regel der kluizenaresen. Welke godvruchtige Bertha in een strenge boetvaardigheid heeft geleefd; 's Winters en des zomers niet anders aan heb-

bende als een haren kleed en een enkel rokje; zonder vleesch, zuivel of vuur te gebruiken, gaande blootvoets en vele andere strengigheden onderhoudende. En nadat zij 57 jaren en langer in strenge boetvaardigheid had geleefd, is zij bij de Buurkerk te Utrecht overleden; en heeft verzocht, dat ze begraven mocht worden ter plaatse daar zij hare boetvaardigheid had volbracht.”

Hoe was toch wel Bertke's jonge leven, dat ze zoo groote boetvaardigheid zocht? Als jong burgermeisje leefde zij 't wereldleven mee zooals het was in de 15e eeuw. Toch moet zij wel iets vóór hebben gehad boven de meesten van haar stand, waar hare ouders haar een beschaafde opvoeding deden genieten. Zou het haar anders wel mogelijk zijn geweest zulke verzen te schrijven als ons van haar zijn bewaard gebleven?

Van groote jeugdzonden lezen we niet, wel vertelt ze van zich zelf en is daar streng en hard. „Ik zocht ledigheid, zachtigheid en wereldsch genot,..... ik was ongelaten, gaarne geprezen, noode gestraft,..... ik heb mijn hoofd, mijne leden dikwijls versierd naar de wereld en was ijdel vele jaren.”

En hoe zucht zij over de blindheid, waarin zij ver van Jezus' licht en liefde was gedwaald, en dat zij zoo lange had geslapen in groote zonden, zeer eigenwillig voor God, stijf en onbuigzaam jegens haar ouders, toornig jegens anderen etc.

In deze diepe tonen klaagt ze door over zichzelf en richt zich onbarmhartig streng. 't Zijn zonden, waarmede wij allen te strijden hebben, maar alleen: wij zien ze niet altijd zoo groot en zoo donker als zuster Bertke ze zag tegen 't gouden licht van Gods genade.

Als zij is tusschen de twintig en dertig jaren komt voor haar de ontwaking. 't Is een schok, een stilstaan op den weg en nu kan ze niet meer verder gaan, zooals ze dat gewend was. Zij breekt met 't leven, zooals 't voor ons openbloeit als we jong zijn, voelt zich daarin niet meer thuis nu haar geestelijk de oogen geopend worden. Bij dit opwaken is het haar of ze van verre al ziet het wenken van „haar soete brudegom”.

Geheel volgens het leven van dien tijd trekt

zij zich terug in een klooster, waar zij eenige jaren leeft, zooals de kloosterregels dat voorschrijven. Ontzegging van alle genot aan het lichaam, „dat eigenwillig ezelkijn”, het geeseltouw, vasten en waken; 't is alles onthouding, onthouding om te komen tot overgave van zich zelf aan Hem, dien zij geheel wil bezitten.

Maar dit leven van onthouding is voor haar lang niet streng genoeg, er blijft toch nog zooveel, dat afleidt van het groote doel, er blijft bij alle ontzegging nog zooveel genot en oogentreeking. Zij kan niet opklommen en stijgen op „de ladder van de afsterving des vleesch”, zooals zij dat begeert. En dan wordt zij kluizenares.

Als zij dertig jaar is, wordt zij daartoe gewijd in de Utrechtsche Buurkerk. Daar trekt zij nu in haar kluis, haar kleine cel, gemetseld tegen een van de kerkmuren. Aan de binnenzijde een venstertje, waardoor ze de mis kan hooren, misschien aan de buitenzijde een opening om lucht en licht te genieten, verder ontzegt zij zich alles en vraagt voor zich niets dan 't hoognoodige om te leven.

Waarvoor zou ze meer wenschen? Ze zingt in een harer Kerssangen:

Wie soude hier begeren
Eer, scat of groetcheit,
Daer Jhesus, onsen Here,
Wert in een cribbe gheleit?
Armoede, rou ende liden groot
Heeft hi gedaen tot in der doot
Van sinen jonghen daghen.
't Is scande, dat wi in cleinre noot
Ons selven seer beclagen.

Nu begint haar eigenlijk leven, nu ze alles heeft vaarwel gezegd. Hollands lente, zooals die komt in bloesems en teere, groene sluiers, in vogelzang en tintelende zonneshijn, — de zomer van volgroeide schoonheid en overgroote weelde en herfstpracht vol weemoed, of winter, die de wereld soms maakt tot een „blauwe en witte zale”. En dan de liefde, die 't menschenhart rijk maakt en 't leven vervult meer dan eenig ding. Dat alles zegt zij vaarwel. Of neen, dat laatste, de liefde, toch niet.

Die heeft ze juist gekozen, maar veel hooger en heiliger, dan aardsche liefde kan zijn: de liefde tot Jezus.

Niets van de wereld is er meer, dat haar afleidt; er zijn geen kloosterregels en penitenties, er is geen arbeid meer, niets is er dan 't stille overdenken.

Maar zal dat stille overdenken wel waarlijk stil en ongestoord kunnen zijn? Daar is immers nog de geweldige taak, die ook wacht, waar de kerkmuren de wereld buitensluiten; de taak van 't dooden van eigen lusten en begeerlijkheden, 't overwinnen van de vele zonden, die voortkomen uit 't hart. Dat is de zware strijd, die voor Bertke gelijk was aan den strijd voor de zaligheid. Maar zij weet op den goeden weg te zijn.

Die werelt hielt mij in haer gewout
Mit haren stricken menichvout,
Mijn macht had si benomen,
Si heeft mi menich leet gedaen
Eer ic haer bin ontcomen.

.....

Ik bin die werelt afgegaen,
Haer vroechede is also schier gedaen
In also corten daghen.
Ik en wil die edel siele mijn
Niet langer daer in wagen.

Zij treedt nu den engen weg, die „recht totter ewigher vroecheden leyt”. Al gaat 't ook door den bangen strijd, haar doel is om „Jezus te behagen”. En zou zij dan den pijnlijken strijd schuwen? Haar gansche natuur komt er wel tegen op, „Natuer si roept: „a wy, o wach!” Zij moet leeren haten, wat haar zoo lange verblijdde en dat is zwaar, maar zij is toch zóó verzekerd in haar keuze, dat er een jubeltoon doorklinkt, waar ze zingt:

„Haddieu, haddieu, nature mijn!
Mijn hart, dat moet ontcommert sijn
Ten mach gheen claghen baten
Dye mijn siel alleen begeert,
Hem wil ic nu inlaten.”

Vijanden zullen haar belagen, de verzoekingen haar benauwen, met vreugde zal zij ze afweren, want „Daer vast staet mijn betrouwen in, Hi sterct mi met sijn hoghe min.”

Zij heeft telkens oogenblikken in haar stille cel, dat niets haar meer afleidt van haar eenige verlangen, Jezus' stem te hooren, Zijn min te verstaan, Hem zelf te ontmoeten en in Hem op te gaan met al haar zondigheid en verlatenheid.

Al wat zij denkt of schrijft, 't is over Jezus en dikwijls brengt haar liefde haar in hooge vervoering en verrukking, zoodat alles wordt overstraald door een bovenaardsch licht.

Hoe gaarne zongen ze in de middeleeuwen hun „Kerssangen”. Nooit werden ze moede om te prijzen Maria en 't kindeke Jezus, soms in zoo naïve schildering, dat we vóór ons zien de oude schilderijen van de Madonna's gebogen over haar Christuskind.

Ook zuster Bertke kan daarvan niet zwijgen. In groote blijdschap vangt zij aan te zingen:

„Mi quam een schoon geluyt in mijn ooren;
Mijn hert dat heeft hem opgerecht
Om vrolichheit te horen.
Wie Jhesus stem wil nemen waer
Hi vint den vrede, dat weet voerwaer,
Die men niet en mach verstoren.
O Jhesu oversoete kindekijn,
Ic begheer u al geheel te sijn
Ic en mach niet langher heten mijn.

Na eenige coupletten, waarin ze spreekt over 't groote wonder, „God die sijn hoge mogentheit so minlic heeft gebogen ende aen-nam menschlike natuer”, zegt ze opeens alsof ze verontschuldigt, dat ze ons zoo lang van de schoone geschiedenis afhield. „Nu willen wi van der sueticheit voert horen.....

Doe God als een cleyn kindekijn
Glorioselyc wert gheboren,
Met hogher clærheit ombevaen,
Die moeder heeft hem ghebeden aen,
Sijn duve, sijn uutvercoren.

Hoe teer, hoe vol overstelpende liefde is

deze regel en dan daarop weer het refrain: „O Jesu, oversoete kindekijn,” etc.

Al maar vertelt ze nu voort in kinderlijke vroomheid.

Die reine maget is narre bighecomen
Si heeft met groter eerwaerdigheyt
Haren soon tot haer ghenomen

.....
Die moeder heeft haer kindekijn gewonden
In snoden, reynen doekelkijn
Seer sachtelijc ghebonden.
Si heeft hem in een cribbe gheleyt;

.....
Dat kindekijn heft gescreit met sinen ogen,
Doe wert dat maechdelike hert
Moederlic bewogen.....

Hoe langer hoe meer opgaand in de wonderheerlijke geschiedenis raakt ze er zoo mede vervuld, dat ze bij het Kerstverhaal niet kan eindigen. Ze brandt van liefde om veel meer nog uit te zingen. „Die onse crancheit aengetogen heeft om ons in ewiger ewicheit in gloriën te verhogen.....

Het gaet al boven reden ende sinnen
Hoe vast dat wi gedrucket sijn
In Jhesus herte met minnen.

.....
Wye Jhesus min van binnen can gesmaken
Sijn hert dat sel hem opengaen
Ende grote vreuchde maken;
Want Jhesus is altijd bereyt
Uut te storten sijn sueticheit.....

In een andere Kersszang klinkt 't:

Staent op mijn hoge vrolicheit
Mijn siel ende al mijn cracht!
Hi naect, hi sal u comen
Die ghij met suchten waecht
Hi brenct u vrede ende vrolicheit,....

Vrede en vrolicheit — kan zuster Bertke die gevonden schatten dan ook bewaren in haar eigengekozen eenzaamheid?

Ach, zegt ze, „Dat ic versmaet der werelt bin, En is mi geen verdriet..... want der

werelt gunst maect cort jolijt Maar.....
 „dat ic bi hem neyt bliven en mach, dat doet
 mi grote pijn en..... „dat ic hem niet aen-
 scouwen en mach, dat is mi dicwil swaer”.

Haar telkens terugkeerend verlangen is,
 „Die mijn siel altijd begeert, och mocht ic bi
 hem sijn.....”, maar hoe moeilijk 't ook is
 telkens zoo hoog op te stijgen, „hoe seldom
 dat ic bi hem bin, nochtans heeft hi te pande
 mijn ganse, hele min!”

En dan zijn er tijden, dat Jezus buitenge-
 woon dicht tot haar nadert, dat zijn de „soete
 weelden” en in woord en wederwoord zingen
 ze elkander toe, Jhesus en die minnende siel.
 Waar Jezus noodigt:

„Coemt, mijn uutvercoren,
 Gaet blidelic in mijn rust
 Daer seldi sien ende horen
 Der engelen vroude ende lust....

daar zinkt weg de wereld met al haar vreug-
 de, want het hoogste heil wacht nu de ziel.

Geen vroude en mach mi meer lusten
 In al der werelt wijt.
 Alleen is mijn begheren
 O Jhesu, daer ghi sijt,

In vroude aen te scouden
 Dijn soete, claer aenschijn
 Eewelic sonder eynde
 In dinen love te sijn.

Dit is de ziele-extase; 't is haar alsof ze
 den hemel open ziet, het paleis van haar Min-
 naar. Zij blik in de gouden zalen, waar Hij
 zit op Zijn hoogen troon, zeer blinkende en
 bovenmaten schoon, omgeven door „die sera-
 phinnen en die cherubinnen”, die „zingen
 wonderlic discant, tot hoghen love der min-
 nen”.

Nu komen de zielen der zaligen, voorge-
 steld als reine leliën, die haren dans dansen
 om den troon.

Die leliën maken eenen dans
 Si sijn gheciert van binnen,
 Si treden aen, si sweven aen
 Nae hoghen eisich der minnen.....

Hoe hoog wil ze ons hier meevoeren en
 spreken van dingen, die 't oog niet heeft ge-
 zien en 't oor niet heeft gehoord.

Wie sel den hoghen dans verstaen,
 Dat nighen, dat swighen, dat stille staen,
 Dat sweven omme ende omme —
 Dat treden van, dat sweven an,
 Die snelle, hoghe spronghe.

Al zijn dit ook verzen met een heerlijk, zan-
 gerig rythme, toch voldoet de inhoud niet
 meer. Ze strekt zich uit naar te hooge dingen,
 ze wil reeds vooruitgrijpen in dat leven, dat
 God voor ons heeft weggelegd in de eeuwig-
 heid en wordt hierdoor de hemelsche liefde
 niet naar beneden gehaald? Ze kan er immers
 geen uitdrukking aan geven, dan door de
 beelden van de aardsche, zinnelijke liefde en
 waar ze zich dan steeds weer verdiept in de
 verhouding van de ziel tot Jezus en steeds
 in gloeiender liefdezang de heerlijkheid daar-
 van tracht te benaderen en uit te zeggen, daar
 worden deze onzegbare dingen zoo van de
 aarde aardsch en ontheilgd, zonder dat ze
 het zelf wil. Zij blijft immers in dit leven vol
 zondigheid en ook in die hooge liefde of juist
 in die hooge liefde sluipt de zonde zoo gauw
 binnen. En dan verdwijnt de extase, het wand-
 delen op de lichtende hoogten is voorbij, waar
 geschouwd wordt in wijde verten van de
 eeuwigheid, en diep is de afdaling naar de
 lage landen van het dagelijksche leven, van
 het zondig bestaan.

Dat voelt ook Bertke, want telkens is in
 haar verzen de klacht niet bij Jezus te kunnen
 blijven en het vurig verlangen om haar „herte
 ledich te maken van min der ijdelheyt”.

Bij al het aangrijpende en schoone, dat er
 is in zuster Bertke's wereldverzaking, 't is
 immers de liefde tot Christus, die haar dringt
 en goudglans spreidt ook over al het kleine,
 dat er in haar kluzenaarsbestaan ligt, is er
 toch een groot tekort. Arme ziel, die door
 boetedoening op boetedoening, door afster-
 ving van alles, wat God zelf in Zijn goeder-
 tierenheid op aarde over ons uitstort, door
 een onthouding, die ons doet huiveren, zalig-
 heid wil verwerven en zelf ten hemel opklim-
 men. Hoe heerlijk had zij uit Gods hand haar

leven gelouterd en als nieuw terug kunnen ontvangen en geen kluis had haar behoeven te verbergen, want met vernieuwde oogen had zij ook de aarde aangezien en verstaan, dat zij in de wereld kon leven zonder van de wereld te zijn. En alle schoonheid, die God hier schenkt had zij genoten als een genadig liefde-betoon van haren Heer.

Catharina van Siëna zeide dikwijls: „Zelf-erkenning is de ware cel en die nemen wij overal met ons mee; als wij in die innerlijke cel vertoeven, hebben wij de uiterlijke niet nodig.”

Voor Bertke was er geen innerlijke cel zonder de uiterlijke en dat is het arme geweest in haar leven en het kleine. Catharina van Siëna werd genoemd „de moeder van duizend en nog eens duizend zielen”, en Bertke leefde 57 jaren alleen in haar kluis, worstelende om de krachten en schoone gaven, die God haar zeker had gegeven, te temmen en te dooden. Waren 't dan ook geen duizenden, toch had zij zeker aan vele zielen den zegen kunnen mededeelen, dien zij nu alleen voor zichzelf zocht. Want haar eenzaamheid bracht haar eigenlijk slechts eigen geestelijk genoeg en eigen geestelijken-welstand. Maar toch, al was haar leven gebrekkig en vol dwaling, groot blijft hare worsteling om de liefde van Christus. Door Zijne liefde was zij getrokken, daarvoor heeft zij alles schade geacht.

In een prozastuk van Bertke, een dialoog tusschen „die minnende ziel ende haren geminden Brudegom Jesus” luidt het ergens: „Want ik in de wereld zeer arm heb geweest, zoo zult gij ook arm wezen, want ik schoon ben, zoo zult gij u ook wachten voor alle vlekken, want ik gearbeid heb om de minnen van u, zoo zult gij alle ding doen voor de minne van mij, tot mijne eer.”

Deze maning heeft Bertke op hare wijze verstaan en zij heeft alle dingen gedaan voor de minne van Jezus, haren „geminden Brudegom.”

A. N.—S.

BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BLADEN — EN WAT IK ER IN GELEZEN HEB.

De Amerikaansche Anne Warwick, die de geheele 14 Juni.

wereld doorreisd heeft, en in alle landen een studie gemaakt heeft van de vrouwen en die ons vertelde dat men dezelfde types overal terugvindt of ze nu Japansch, Chineesch, Koreaansch of Amerikaansch zijn, schildert ons de Russische vrouw. „Wij vreemdelingen” — zegt ze — „verbeelden ons, dat de Russische vrouwen anarchistische oproermaaksters zijn, revolutie kraaisters — als we ze beter leeren kennen, dan bemerken wij pas hoe sterk ze in zich hebben het alles-over-hebben voor hetgeen ze denken dat goed is. Met blijdschap zal een Russische vrouw haar leven geven om het algemeen welzijn te bevorderen, zij zal strijden voor wat recht en goed is met alle kracht.”

Eens ontmoette Anne Warwick een Russisch vrouwelijk studentje, die uit haar land was verbannen en haar geheele toekomst op spel had gezet, om vrijheid en goed onderwijs te prediken. Toen ze verbaasd aan haar vroeg: „Maar hoe kon je daar nu alles voor over hebben?” antwoordde het meisje: „Maar een mensch kan toch niet anders doen.”

Aan dat Russische studentje dacht ik, toen ik in „De Haagsche Post” las van „Baboeschka”, het grootmoedertje van de Russische revolutie. Ik moet eerlijk bekennen, dat ik die levensgeschiedenis met groote schaamte gelezen heb. Niet omdat ik bolsjewistische neigingen heb, zooals zoovele intellectueele vrouwen onzer dagen, gelijk ik tot mijn groote verbazing telkens weer bemerk, maar omdat ik gevoel hoe die vrouw zich gegeven heeft, voor wat zij dacht dat de redding van haar volk zou zijn, hoe ze nooit moede werd om